

РЕЙ БРЕДЪРИ СПРИНТ ПРЕДИ ХИМНА

Превод от английски: Венцислав Божилов, 2008

chitanka.info

— Няма какво да говорим, Дун е най-добрият.

— Пълен нещастник е Дун!

— Рефлексите му са страхотни, бягането му по наклона — невероятно, изчезва още преди да успееш да мигнеш.

— Хулихън е по-добър!

— По-добър, дрън-дрън. Защо сега не е по-добър?

Намирах се в дъното на бара в началото на Графтън Стрийт и слушах тенори, трудно умиращи концертини и спорове, кръстосващи из тютюневия дим в търсене на противници. Кръчмата се казваше „Четири провинции“ и вече ставаше късно — поне за Дъблин. Имаше реална опасност всичко да затвори едновременно — канелки, акордеони, капаци на пиана, солисти, трио, квартети, кръчми, сладкарници и кина. Сякаш в Деня на Страшния съд, половин Дъблин щеше да бъде изхвърлен на суровата светлина на уличните лампи, за да се оглежда в автомати за дъвки, без да вижда отражението си. Поразени, с изтръгнати морални и физически устои, душите им щяха да се скитат като измъчени нощни пеперуди известно време, след което щяха да се понесат към домовете си.

Но засега седях и слушах един диспут, чиято жега, ако не и светлина, се усещаше от петдесетина крачки.

— Дун!

— Хулихън!

Тогава най-дребният в другия край на бара се обърна и видя изографисаното на прекалено откритото ми лице любопитство.

— Вие сте американец, разбира се! — викна той. — И се чудите защо е целият този шум, нали? Имате ли ми доверие? Ще заложите ли както ви кажа на едно състезание с огромно местно значение? Ако отговорът ви е да, елате насам!

И ето че си разходих чашата „Гинес“ из „Четири провинции“ и се присъединих към групата крещящи мъже; в същото време един цигулар се отказа от опитите си да съсипе мелодията и пианистът побърза след него, като увлече хора след себе си.

— Казвам се Тимълти! — Дребосъкът ми стисна ръката.

— Дъглас — представих се. — Пиша за киното.

— За киното! — ахнаха всички.

— За киното — скромно потвърдих аз.

— Ама че късмет! Не е истина! — Тимълти ме сграбчи още по-силно. — От вас ще стане най-добрият съдия на всички времена! Падате ли си по спорт? Да кажем, разбирате ли от надбягване по пресечена местност, четири-четирийсет и разни подобни пеши екскурзии?

— Бил съм пряк свидетел на две Олимпиади.

— Не само за киното пише, ами и на световни първенства е бил! — ахна Тимълти. — Вие сте наистина от редките птици. Е, а да знаете за специалния всеирландски десетобой, който има отношение към киносалоните?

— Що за събитие е това?

— Събитие, естествено! Хулихън!

Един още по-дребен тип прибра хармониката си в джоба си и скочи с усмивка напред.

— Хулихън. Най-добрият химнов спринтьор в цяла Ирландия! — представи се той.

— Какъв спринтьор? — не разбрах аз.

— Х-и-м-н-о-в — повтори буква по буква Хулихън. — Химнов. Спринтьор. Най-бързият.

— Ходили ли сте на кино, откакто сте в Дъблин? — прекъсна го Тимълти.

— Вчера вечерта гледах един филм с Кларк Гейбъл — отвърнах аз. — А предишната вечер — един стар, с Чарлз Лофтън...

— Достатъчно! И вие сте фанатик, каквито сме всички ирландци. Ако нямаше кина и кръчми, за да държат бедните и безработните извън улиците, отдавна да сме махнали тапата и да сме оставили острова да потъне. Добре. — Той плесна с ръце. — Забелязвали ли сте нещо особено, след като свърши филмът?

— След като свърши филмът ли? — Замислих се. — Аха! Имате предвид националния химн, нали?

— *Нали*, момчета? — викна Тимълти.

— Да! — гръмко потвърдиха всички.

— Всяка вечер, всяка вечер от десетки ужасни години в края на всеки проклет филм оркестрът започва да свири ирландския химн, сякаш никога преди не си чувал тая противна мелодия — скръбно рече Тимълти. — И какво става *тогава*?

— Тогава — рекох аз, вече влизах в крачка, — ако си мъж, ще се опиташ да се измъкнеш от залата в безценните мигове между края на филма и началото на химна.

— В десетката!

— Черпете янкито едно!

— В края на краищата съм в Дъблин от четири месеца — отбелязах небрежно. — Химнът започна да ми идва в повечко. Не искам да обидя никого — побързах да добавя.

— И не сте! — възкликна Тимълти. — Нито пък всички ние, патриоти-ветерани от ИРА, оцелели от Размириците и обичащи страната си. Въпреки това, когато дишаш въздуха, който си издишал десет хиляди пъти, започва да ти се вие свят. И затова, както сте забелязали, през онези от Бога пратени три-четири секунди всеки зрител е в правото си да се омете от залата. А най-добрият от всички е...

— Дун — казах аз. — Или Хулихън. Вашите химнови спринтьори!

Те ми се усмигнаха. Аз им се усмигнах.

Всички така се гордеехме с моята интуиция, че ги почерпих по един гинес.

Облизвахме пяната от устните си и си разменяхме дружелюбни погледи.

— В момента — гласът на Тимълти бе дрезгав от вълнение, очите му се бяха присвили, — точно в този момент, на по-малко от сто метра надолу, в удобната тъмнина на кино „Графтън“, до пътеката в средата на четвърти ред седи...

— Дун — рекох аз.

— Този човек е страхотен — обади се Хулихън и вдигна каскета си към мен.

— Точно така. — Тимълти преглътна неверието си. — Дун. Не е гледал филма преди това — с Дина Дърбин е, прожектират го по заявка, а часът сега е...

Всички погледнаха към часовника на стената.

— Десет! — каза тълпата.

— И само след петнайсет минути залата ще отвори врати и зрителите ще се разотидат.

— И? — попитах аз.

— И — отвърна Тимълти. — И! Ако пратим Хулихън на проверка за скорост и пъргавина, Дун ще бъде готов да приеме предизвикателството.

— Да не би да е отишъл на прожекцията само заради химновия спринт?

— И таз добра. Не, разбира се. Отишъл е заради песните на Дина Дърбин и тъй нататък. Дун свири тук на пиано, с това си изкарва хляба. Но ако забележи, че Хулихън сяда доста подозрително срещу него от другата страна на пътеката, ще разбере какво се готви. Ще се поздравят един друг, ще седят и ще слушат чудната музика, докато не увисне надписът КРАЙ.

— Точно така. — Хулихън леко затанцува на пръсти и сви ръцете си в лактите. — Само да ми падне, само да ми падне!

Тимълти ме погледна изпитателно.

— Господин Дъглас, виждам, че се колебаете. Подробностите около спорта са ви объркали. Питате се: как е възможно възрастни хора да си губят времето с такива глупости? Е, времето е едно от нещата, които ирландците имат в изобилие. Работа няма, така че и най-дребните на пръв поглед неща трябва да се раздухат и да се направят големи. Не сме виждали слон, но сме научили, че под микроскоп буболечката е най-голямото животно на света. И макар че не е прекрачил границите, химновият спринт е много качествен спорт, стига да се запознаеш с него. Ето ги правилата!

— Първо разбери дали ще иска да залага, след като е научил как стоят нещата дотук — прекъсна го разсъдливо Хулихън.

Всички ме погледнаха да видят дали обясненията им не са отишли на вятъра.

— Да — казах аз.

Всички се съгласиха, че съм по-добър и от човек.

— Сега е ред на представянето — каза Тимълти. — Фогърти, главен наблюдател на изхода. Нолън и Кланъри, странични съдии на пътеката. Кланси засича времето. И публиката — О'Нийл, Баниън, момчетата Кели, бройте ги! Да тръгваме!

Имах чувството, че ме е хванала някаква огромна машина за чистене на улиците — едно от онези чудовища като бръмбари, цялото в четки и мустаци. Дружелюбната тълпа ме помъкна надолу по склона към множеството примамливо примигващи светлинки на киното.

Тимълти крачеше забързано и на висок глас обясняваше основните моменти.

— Много зависи от вида на залата, разбира се.

— Разбира се! — викнах в отговор аз.

— Има щедри, широко скроени зали с грамадни пътеки, огромни изходи и още по-огромни и просторни клозети. В някои има толкова порцелан, че само ехото може да те хвърли в шок. Има и зали-скръндзи като миши капани, в които трябва да си глътнеш стомаха, за да минеш по пътеката, седалките те блъскат по коленете, вратите едвам се отварят, а тоалетната е в сладкарницата отсреща. Затова всяко кино се оценява внимателно преди, по време на и след спринта, взема се предвид всеки фактор. Състезателят се преценява също и според зрителите — дали трябва да си пробива път през мъже и жени накуп, или предимно през мъже, през жени или — в най-лошия случай — през деца на дневните прожекции. Разбира се, изкушението при децата е да ги натръшкаш, сякаш косиш сено, и да ги мяташ през прозорците, така че спряхме с тези кина. Сега състезанията са предимно вечер в „Графтън“!

Тълпата спря. Мигащите светлини на киното проблясваха в очите и оцветяваха бузите ни.

— Идеалното кино — каза Фогърти.

— Защо? — попитах аз.

— Пътеките не са нито прекалено широки, нито твърде тесни — обясни Кланъри. — Изходите са добре разположени, пантите на вратите са смазани, зрителите са добра комбинация от запалянковци и такива, които нямат нищо против да отскочат настрани, когато към тях с всички сили се втурне спринтьор.

Внезапно ми хрумна нещо.

— Ами... слагате ли препятствия?

— Разбира се! Понякога променяме изходите, когато старите се научат наизуст. Или пък обличаме единия в лятно палто, а другия — в зимно. Или пък слагаме единия на шестия ред, а другия — на третия. А ако човекът се окаже ужасно бърз, добавяме най-тежкия товар от всички...

— Пиене ли?

— Че какво друго? И тъй като Дун е чевръст, на него му се полага двойно препятствие. Нолън! — Тимълти му подаде една плоска

манерка. — Вкарай това вътре. Накарай Дун да пийне две глътки. Големи.

Нолън хукна.

— А този тук — Тимълти посочи Хулихън — вече обиколи „Четирите провинции“, така че му стига. Сега са равни.

— Върви, Хулихън — каза Фогърти. — Нека парите ни са лек товар за теб. След пет минути ще излетиш от изхода като победител!

— Да си сверим часовниците! — обади се Кланси.

— Синхронизирайте ми задника — рече Тимълти. — Някой да има на китката си нещо друго освен мръсотия? Само ти си с часовник, Кланси. Хулихън, влизай!

Хулихън се здрависа с всички ни, сякаш заминаваше на околосветско пътешествие. После махна с ръка и изчезна в тъмнината на киното.

В същия миг отвътре изскочи Нолън, вдигнал високо празната манерка.

— Дун е натоварен!

— Чудесно! Кланъри, иди да провериш състезателите, виж дали седят един срещу друг на четвъртия ред, както е уговорено, с каскети, закопчани наполовина палта, сложени шалове. После се върни да докладваш.

Кланъри изтича в тъмнината.

— А контролорите на билетите? — попитах аз.

— Те са вътре и гледат филма — отвърна Тимълти. — Трудно е през цялото време да си на крак. Няма да пречат.

— Десет и тринайсет — обяви Кланси. — След още две минути...

— Е стартът — казах аз.

— Страхотен сте — призна Тимълти.

Кланъри бързо изскочи навън.

— Всичко е наред! По места и тъй нататък!

— Почти свършва! Познава се — към края на всеки филм музиката сякаш се отрицва.

— Аха, силничка е — съгласи се Кланъри. — Всички дават с пълна пара — и оркестър, и хор, и певица. Утре трябва да мина да го видя. Музиката я бива.

— Наистина ли? — попита Кланси, а и всички останали.

— Каква е музиката?

— Уф, стига с тая музика! — рече Тимълти. — Остава една минута, а вие ми говорите за музика! Залагайте. Кой е за Дун? Кой е за Хулихън? — Вдигна се глъчка, появиха се пари, предимно шилинги.

Подадох четири шилинга и казах:

— За Дун.

— Без да сте го видели?

— Залагам на сляпо — прошепнах.

— Добре казано! — Тимълти се завъртя рязко. — Кланъри, Нолън, по местата си! Гледайте някой да не скочи преди края.

Кланъри и Нолън изтичаха вътре, щастливи като момчета.

— Хайде, направете пътека. Господин Дъглас, елате тук при мен!

Всички се хвърлиха да се подреждат в две редици покрай двойната врата на главния изход.

— Фогърти, опри ухо на вратата!

Фогърти се подчини. Очите му се разшириха.

— Проклетата музика е ужасно силна!

Едното от момчетата на Кели сръга брат си.

— Скоро ще свърши. На който му е писано да умре, сега умира. Оцелелият се е навел над него.

— Още по-силна! — обяви Фогърти, все така долепил ухо до вратата. Ръцете му се мърдаха, сякаш нагласяше радио. — Ето! Това е голямото *та-дам*, което върви с надписа КРАЙ!

— Тръгнаха — промърморих.

— Готови! — извика Тимълти.

Всички вперихме погледи във вратата.

— Ето го химна!

— Мирррнооо!

Всички се изпънахме. Някой козирува.

Но не откъсвахме очи от вратата.

— Чувам тичане — каза Фогърти.

— Който и да е, има добър старт преди химна...

Вратата рязко се отвори.

Хулихън изскочи навън с огромната усмивка на останал без дъх победител.

— Хулихън! — завикаха спечелилите.

— Дун! — обади се изгубилите. — Къде е Дун?

Макар Хулихън да бе победител, съперникът му все още липсваше.

Зрителите започнаха да излизат от салона.

— Онзи идиот да не би да не е уцелил изхода?

Зачакахме. Зрителите се разотидоха.

Тимълти пръв надникна в празната зала.

— Дун?

Никакъв отговор.

— Да не би да е *там*?

Някой отвори вратата на мъжката тоалетна.

— Дун?

Ни ехо, ни отговор.

— И таз добра! — възкликна Тимълти. — Да не би да си е счупил крака и да се гърчи някъде в предсмъртна агония?

— Това ще да е!

Островчето хора се люшна на една страна, после на друга и се понесе към вратата, влезе вътре и продължи по пътеката; моя милост тръгна след всички.

— Дун!

Кланъри и Нолън ни посрещнаха и мълчаливо посочиха. Подскочих два пъти да видя над главите на хората. Огромната зала тънеше в полумрак. Нищо не видях.

— Дун!

Накрая всички се скупчихме край четвъртия ред. Чуха се уплашени възклицания, когато видяха онова, което видях и аз.

Дун, все още на мястото си на четвъртия ред, със скръстени ръце и затворени очи.

Мъртъв?

Ни най-малко.

Сълза — огромна, проблясваща и прекрасна — се търкулна по бузата му. От другото му око се появи нова, още по-голяма и сияеща. Брадичката му бе мокра. Нямахше съмнение, че плаче от няколко минути.

Всички се взираха в лицето му, обикаляха го, навеждаха се.

— Дун, да не си болен?

— Някакви лоши новини ли?

— Ах, Господи! — изплака Дун. Отърси се, замъчи се да намери сили да говори. — Господи, гласът ѝ е като на ангел!

— Ангел?

— Онази там горе — отвърна той.

Всички се обърнаха към празния сребрист екран.

— Дина Дърбин ли?

— Върна се гласът на скъпата ми покойна баба... — изхлипа Дун.

— Баба ти, дрън-дрън! — възкликна Тимълти. — Нямахше такъв глас!

— Да не би да знаеш по-добре от мен? — Дун си издуха носа и избърса очи.

— Да не искаш да кажеш, че не спринтира само заради Дърбин?

— Само! — повтори Дун. — Само! Че то е същинско кощунство да се тича след такъв рецитал! Все едно да прескочиш олтара по време на сватба или да танцуваш на погребение!

— Можеше поне да ни предупредиш, че няма да има състезание. — Тимълти го прониза с поглед.

— Как? Просто ми дойде като божествено откровение! Последното, което изпя, „Прекрасният остров Инисфрий“... Нали, Кланъри?

— Какво друго пя? — попита Фогърти.

— Какво друго е пяла ли? — викна Тимълти. — Току-що половината от нас изгубиха надниците си, а ти питаш какво друго е пяла! Разкарай се!

— Вярно е, парите въртят света — съгласи се Дун със затворени очи. — Но пък музиката намалява триенето.

— Какво става там? — извика нечий глас отгоре.

Някакъв човек гледаше от балкона с цигара в уста.

— Каква е тая шумотевица?

— Това е кинооператорът — прошепна ми Тимълти. — Здравсти, Фил! — продължи той високо. — Отборът е! Имаме един проблем, свързан с етиката, да не казвам — с естетиката. Та се питахме, не би ли могъл да пуснеш отново химна?

— Отново ли?

Победителите зашумяха и се размърдаха.

— Добра идея — рече Дун.

— Наистина добра — съгласи се Тимълти, самото коварство. — Бог благоволи да извади Дун от строя.

— Някакво филмче от трийсет и седма го хвана на въдицата, това е — рече Фогърти.

— За да бъде всичко честно — Тимълти невъзмутимо погледна нагоре. — Фил, мило момче, последната ролка от филма още ли е там?

— Не е заминала в женския клозет — отвърна Фил и огънчето на цигарата му припламна.

— Какво остроумие само. Е, Фил, мислиш ли, че ще успееш да прекараш през машината края на лентата, с надписа?

— Това ли е всичко? — попита Фил.

Настъпи момент на нерешителност. Но мисълта за ново състезание бе прекалено изкусителна, за да се подминава — въпреки спечелените залози. Лека-полека всички кимнаха.

— В такъв случай залагам шилинг на Хулихън! — викна Фил.

Победителите се разсмяха и закрещяха; смятаха да спечелят отново. Хулихън махна с ръка. Изгубилите се обърнаха към своя човек.

— Чу ли ги как те обиждат, Дун? Събуди се, човече!

— Като пее момичето, стани глух, дявол го взел!

— Хайде, всички по местата! — разпореди се Тимълти.

— Няма публика — каза Хулихън. — А без публика няма препятствия, състезанието няма да е истинско.

— Ами... — Фогърти ни огледа, примигваше — ... ами тогава ние ще сме публиката!

— Става! — грейнаха всички и забързаха да се настанят.

— Даже още по-добре — обади се Тимълти някъде отпред, — защо да не направим отбори? Дун срещу Хулихън, това е ясно, но за всеки запалялко на единия или другия, който се измъкне, преди да го спре химнът, се дава по допълнителна точка. Става ли?

— Става!

— Извинете — обадох се аз. — Само че няма кой да съди отвън. Всички се обърнаха към мен.

— Уф — изпъшка Тимълти. — Вярно. Нолън, излизай!

Нолън тръгна към изхода, ругаеше.

Фил подаде глава от прожекционната кабина.

— Готови ли сте, пичове?

— Остава момичето и химнът да са готови!

И светлините угаснаха.

Оказа се, че съм седнал до Дун.

— Сръгай ме, момко — трескаво ми прошепна той. — Не позволявай изкуството да надделее над работата, става ли?

— Тихо! — рече някой. — Ето я мистерията.

И наистина беше така — мистерията на песента, изкуството и живота, ако позволите — младото момиче, пеещо през времето от екрана.

— В теб ни е надеждата, Дун — прошепнах аз.

— А? — отвърна той. Усмихна се към екрана. — Ах, виж я само, нали е прекрасна? Чуваш ли я?

— Залогът, Дун — не млъквах аз. — Пригответи се.

— Добре — измърмори той. — Чакай да се размърдам. Исусе, спаси ме!

— Какво?

— Изобщо не се сетих да се проверя. Десният ми крак. Пипни. Не, ти не усещаш. Мъртъв е, това е!

— Имаш предвид изтръпнал? — Ужасих се.

— Мъртъв или изтръпнал, все тая! Загубен съм! Момко, момко, тичай вместо мен. Ето ти каскетата и шала!

— Каскетата?!

— Като победиш, покажи им ги и ще обясним, че си ме сменил заради крака ми!

Нахлупи ми каскетата си и омота шала си около врата ми.

— Но чакай малко... — понечих да възразя.

— Ще се справиш! Само не забравяй — тръгваш, когато видиш надписа КРАЙ, не по-рано! Песента почти свърши. Вълнуваш ли се?

— Господи, *и още как!*

— Побегдава сляпата страст, момче. Хвърляй се напред. Настъпиш ли някого, не се обръщай. Ето! — Дун се извърна, за да ми направи място. — Песента свърши. Той я целува...

— КРАЙ — извиках аз.

Изскочих на пътеката.

Затичах се надолу. Първи съм! Първи! Не може да бъде! Ето я вратата!

Блъснах вратата точно когато започна химнът.

Изхвърчах отвън.

Победа! Не можех да повярвам: каскетът и шалът на Дун бяха като лавров венец. Победих! Победих за Отбора!

Кой ще е втори, трети, четвърти?

Обърнах се към вратата точно когато тя се затвори.

Едва тогава чух виковете и възгласите отвътре.

Мили Боже! Шестима са тръгнали към неправилния изход, някой се е спънал и е паднал, друг се е стоварил отгоре му. Как иначе може да съм пръв и единствен? В момента кипи ожесточена мълчалива схватка, двата отбора са се хванали за гушите, търкалят се по пода, през седалките, борят се на живот и смърт — *това трябва да е!*

Прииска ми се да викна: „Аз победих!“, за да спра побоя.

Отворих широко вратата.

Зяпнах към бездната, в която никой не помръдваше.

Нолън дойде и надникна над рамото ми.

— Типични ирландци — рече той и кимна. — Колкото и мило да им е състезанието, Музата им е по-скъпа.

Какво се чуваше от тъмното?

— Пусни го отново! Отново! Последната песен! Фил!

— Никой да не мърда. Направо съм в рая. Дун, съвсем прав беше!

Нолън мина покрай мен и тръгна към седалките.

Стоях и гледах към редовете, на които седяха химновите спринтьори. Никой не бе станал, всички си бършеха очите.

— Фил, скъпи? — викна Тимълти някъде отпред.

— Готово! — отвърна Фил.

— Само че този път без химна — добави Тимълти.

Отвърнаха му с аплодисменти.

Слабата светлина угасна. Екранът грейна като огромна нажежена печка.

Погледнах навън към светлия здравомислещ свят на Графтън Стрийт, кръчмата „Четири провинции“, хотелите, магазините, разхождащите се хора. Поколебах се.

После под звуците на „Прекрасния остров Инисфрий“ свалих каскета и шала, скрих лаврите под седалката и бавно, с наслада, без да бързам абсолютно за никъде, се настаних на мястото си...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.